

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tal-21 ta' Ottubru, 2005

Citazzjoni Numru. 1349/1999/1

Joseph Vella

Versus

Joinwell Limited

F'din il-kawża l-attur qiegħed jitlob kumpens għad-danni li ġarrab meta wegġa' fuq il-post tax-xogħol.

L-ċitazzjoni tgħid illi fit-8 ta' Lulju 1997 l-attur kien qiegħed jaħdem mas-soċjetà konvenuta fil-fabbrika tagħha u kien imqabbad jimbotta karru mgħobbi bl-injam, meta l-karru wehel u lill-attur għamillu *whiplash injury* serja.

L-attur igħid illi l-incident seħħ bi ħtija tas-soċjetà konvenuta iżda għalxejn sejñilha biex tersaq għal-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni li ġarrab; għalhekk fetaħ din il-kawża u qiegħed jitlob illi l-qorti, wara li tgħid illi l-konvenuta għandha twieġeb għad-danni kollha li ġarrab bil-korrimment u d-diżabilità permanenti fl-incident tat-8 ta' Lulju 1997, tillikwida d-danni u tikkundanna lill-konvenuta

tħallas id-danni kollha hekk likwidati u l-ispejjeż, fosthom dawk ta' ittra ufficjali.

Is-soċjetà konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. hi ma taħtix għall-korriment ta' l-attur;
2. hi tipprovdi "a safe system of work" u dejjem tieġu u ħadet il-prekawżjonijiet meħtieġa għall-ħarsien tas-saħħa tal-ħaddiema; u
3. l-attur ġà ħa sena paga mingħajr ma ħadem, u għandu jagħmel prova illi ġarrab debilità permanenti minħabba l-inċident.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża ġraw hekk:

L-attur jaħdem mas-soċjetà konvenuta fil-fabbrika tagħha fejn tagħmel l-għamara, u fit-8 ta' Lulju 1997, wara li kien qatta' xi njam, għabba l-injam li qatta' fuq karru biex jieħdu f'dipartiment ieħor fejn kellu jtkompla x-xogħol fuqu. Dan il-karru huwa baxx ħafna, hekk li min jimbottah irid jitbaxxa u jmil minn qaddu biex ikun jista' jmexxih. Kellu roti tal-metall li ma kinux miksijin bil-gomma. Ritrat tal-karru huwa esebit bħala dok JV3 fl-atti tal-kawża¹.

Ġara li hekk kif l-attur kien qiegħed jimbotta dan il-karru, rota qabdet ma' biċċa njama li kienet ma' l-art. Il-karru waqaf bi skoss u, billi ir-roti ma kellhomx gomma li tixrob xi ffit id-daqqa, l-iskoss ittrasmetta ruħu tul il-karru u wegġa' lill-attur f'għonqu. Wegġa' sew u kellu wkoll isirlu intervent u dam xahar l-isptar. Għamel sena ma jaħdimx, u, meta spiċċalu ż-żmien ta' *sick leave*, kellu jitlaq l-impjieg minħabba saħħtu.

Minn dan kollu joħroġ illi l-fatturi li flimkien wasslu biex seħħ l-inċident huma: (1) il-fatt li l-attur kellu jgorr il-karru minn post fejn kien iqiegħed isir xogħol ta' tqattigh ta' njam, u għalhekk kien hemm ħafna biċċiet ta' l-injam ma' l-art; (ii) il-fatt illi l-karru huwa baxx ħafna u biex timbuttah trid tmil u titfa' l-piż ta' ġismek fuqu; u (iii) il-fatt illi r-roti tal-karru kienu tal-metall mingħajr gomma jew xi mekkanizmu ieħor li jista' jixrob id-daqqa jekk xi rota teħel ma' biċċa njama.

Dawn il-fatturi, fil-fehma tal-qorti, juru illi s-soċjetà konvenuta ma ħaditx ħsieb illi toħloq u żżomm ambjent fejn dawk li jaħdmu magħha setgħu jaħdmu bla perikolu għal saħħithom. Hija ħaġa li tista' tistenniha illi f'post fejn

---

¹ Fol. 17.

jinaħdem l-injam sejjer ikun hemm biċċiet ta' l-injam ma' l-art, u tista' tistenna wkoll illi l-karru sejjer xi darba jew oħra jeħel ma xi njama. Għalhekk il-konvenuta kellha tara illi f'kull waqt ikun hemm min ineħħi l-biċċiet ta' l-injam minn fejn setgħu jkunu ta' perikolu, u tara wkoll illi l-karru jkun magħmul b'mod illi jnaqqas il-konsegwenzi ħżiena f'każ illi jeħel. Kien in-nuqqas tal-konvenuta li tiegħu ħsieb dan kollu li wassal biex korra l-attur.

Għalhekk l-ewwel talba ta' l-attur, biex il-qorti tgħid illi l-ħtija hija tas-soċjetà konvenuta, għandha tintlaq.

Ngħaddu issa għal-likwidazzjoni tad-danni.

Sabiex tara jekk l-attur meta korra garrabx debilità li ma jfiegħ minnha, il-qorti b'dikriet tal-5 ta' Diċembru 2000² ħatret espert mediku. L-espert irrelata fit-30 t'Ottubru 2001³ u sab illi l-attur garrab debilità ta' tletin fil-mija (30%) b'kolloxx⁴. Billi ma qablitx mal-konklużjonijiet ta' l-espert, is-soċjetà konvenuta talbet illi jinħatru esperti addizzjonali. Dawn inħatru b'dikriet tat-13 ta' Ġunju 2002⁵. L-esperti addizzjonali ikkonfermaw ir-rapport tagħhom fir-registru u sabu illi d-debilità li garrab l-attur hija ta' tnax fil-mija (12%)⁶.

Għalkemm toqgħod fuq il-konklużjonijiet ta' l-esperti addizzjonali illi l-attur għandu debilità li ma jfiegħ minnha ta' tnax fil-mija (12%) minħabba fl-incident, il-qorti tosserva illi dan huwa grad ta' debilità medika u ma jfissirx bilfors illi s-setgħa ta' l-attur li jaħdem naqset b'daqshekk. Fil-fatt rajna illi l-attur kellu jitlaq ix-xogħol minħabba saħħtu u illum ma jaħdimx. Meta tqis l-età tiegħu — kellu sebgha u erbgħin (47) sena meta korra — u l-istat ta' saħħtu, ikun iebes ħafna illi jsib xogħol li jgħodd għalih.

Wara li qieset dawn il-fatturi kollha, il-qorti hija tal-fehma illi s-setgħa ta' l-attur li jaħdem bi qligħ naqset bi tmintax fil-mija (18%). Wara li qieset ukoll l-età ta' l-attur meta korra, il-qorti hija tal-fehma illi *multiplier* ta' tnax-il (12) sena jkun xieraq fil-każ tallum.

Meta korra l-attur kellu dħul ta' erbat elef, erba' mija u tletin lira (Lm4,430) mill-impjeg ewlieni tiegħu mas-

---

² Fol. 16.

³ Fol. 53.

⁴ Fol. 77.

⁵ Fol. 139.

⁶ Fol. 150.

soċjetà konvenuta⁷, u fl-1996, l-aħħar sena sfiha li ħadem qabel ma wegġa', kellu dħul ta' elf, disa' mija u tmienja u tletin lira (Lm1,938)⁸ minn xogħol *part-time*. B'kollox għalhekk kellu dħul ta' sitt elef, tliet mija u tmienja u sittin lira (Lm6,368). Biex tagħmel tajjeb għaż-żjidiet fl-għoli tal-ħaja u t-tnaqqir fis-siwi tal-flus matul is-snin tal-*multiplier*, il-qorti sejra timxi fuq dħul medju ta' tmint elef lira (Lm8,000) fis-sena.

Għalhekk id-dħul fuq tnax-il (12) sena jiġi sitta u disgħin elf lira (Lm96,000). Billi s-setgħa ta' l-attur li jaħdem naqset bi tmintax fil-mija (18%), il-*lucrum cessans* jiġi sbatax-il elf, mitejn u tmenin lira (Lm17,280).

Billi l-incident seħħ aktar minn tmien snin ilu, ma huwix il-każ illi jsir tnaqqis talli l-attur sejjer jieħu bil-quddiem dħul li kien ikun tal-gejjieni, iżda l-imgħaxijiet għandhom jibdeu igħaddu millum.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tiċħad l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta, u tgħid illi l-incident meta korra l-attur seħħ bi ħtija ta' nuqqasijiet tal-konvenuta, tillikwida d-danni li ġarrab l-attur fis-somma ta' sbatax-il elf, mitejn u tmenin lira (Lm17,280), u tikkundanna lill-konvenuta tħallas lill-attur id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-imgħaxijiet fuqhom b'seħħ millum, u l-ispejjeż kollha tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

---

⁷ Fol. 70.

⁸ Fol. 69.